

Kylät ja kolmas sektori

Huomisen palvelutuottajat?

Kylien palvelutuulahdus –seminaari
Lappeenranta 24.1.2012

Ritva Pihlaja
ritva.pihlaja@pp.inet.fi

erityisasiantuntija
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä,
kansalaistoiminnan teemaryhmä

tutkija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti

Vaikea yhtälö

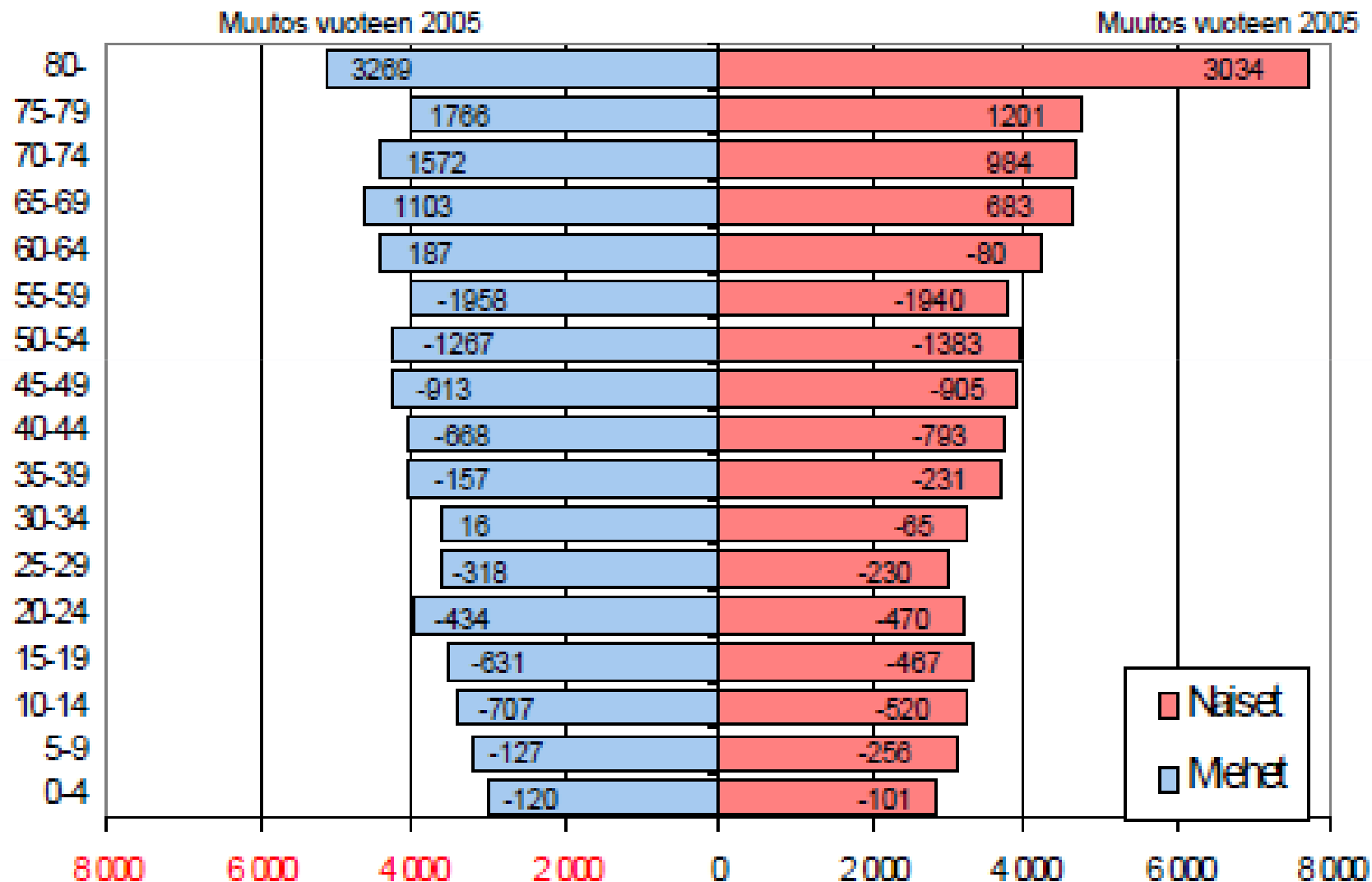
Kuntien taloudellinen tilanne, verotulot

Palvelujen kysyntä

Mitä
tälle
tehdään?

Etelä-Karjalan ikärakenne-ennuste 2030

Lähde: Etelä-Karjalan maakuntaohjelma ja Tilastokeskus

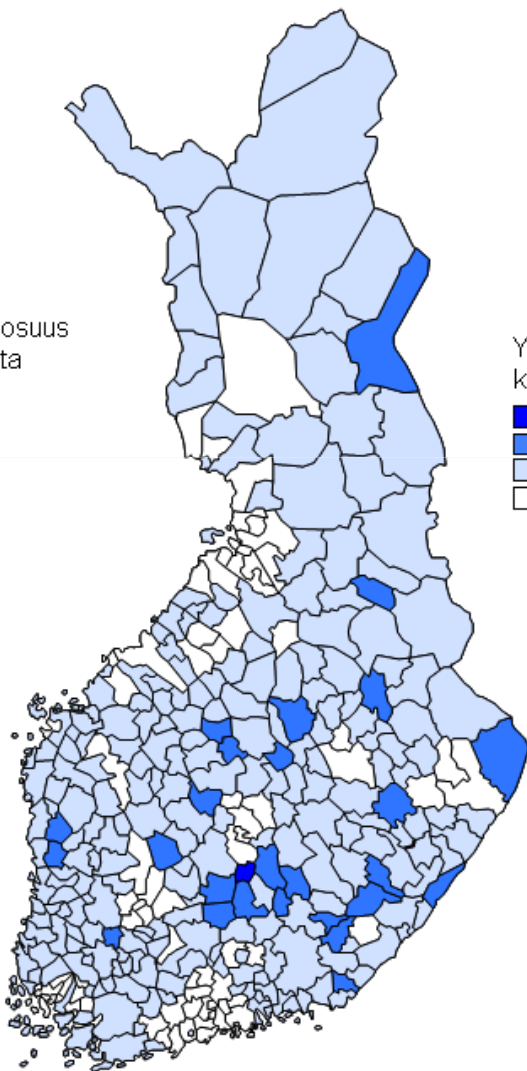
Maaseutumainen Suomi harmaantuu

Yli 65-vuotiaiden osuuden kehitys kunnissa vuoteen 2030

2008

Yli 65-vuotiaiden %-osuus
kunnan asukasluvusta

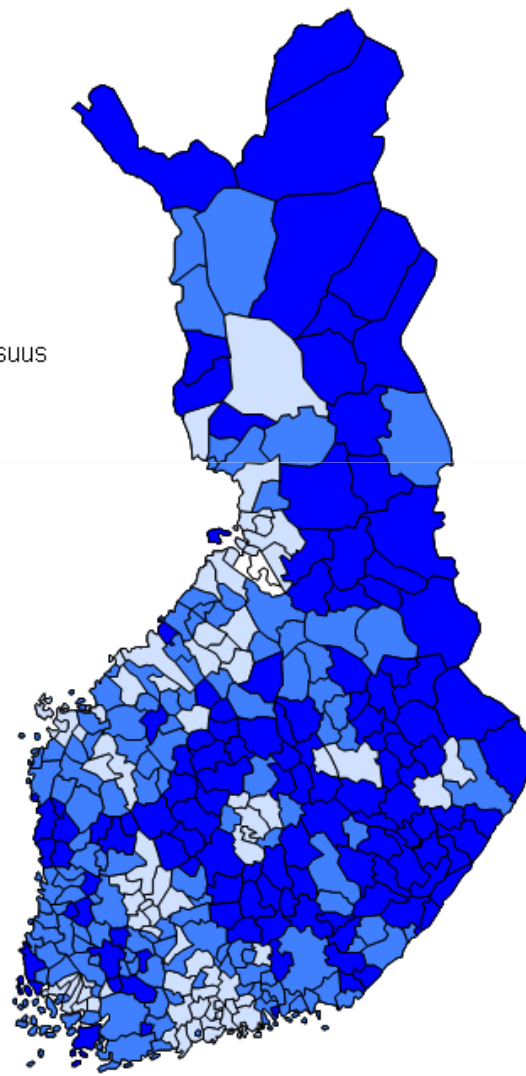
■ 35 - 51 %	(1)
■ 27,2 - 35 %	(26)
■ 16,7 - 27,2 %	(232)
□ Alle 16,7 %	(73)

2030

Yli 65-vuotiaiden %-osuus
kunnan asukasluvusta

■ 35 - 51 %	(124)
■ 27,2 - 35 %	(131)
■ 16,7 - 27,2 %	(75)
□ Alle 16,7 %	(2)

Lähde: Tilastokeskuksen väestöennuste 2009-2060, VM/Kuntaosasto/MM

Lähipalvelut ja kuntarakenteen iso muutos?

Miten käy lähipalvelujen,
jos koko Etelä-Karjala on
jatkossa yhtä kuntaa?

Kartta: Suomen Kuvalehti 2/2012

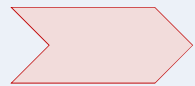
Pihlaja 24.1.2012

*"Vahvojen peruskuntien
ulkopuolisilla syrjäisillä alueilla
palvelurakenne uudistetaan
sitä, että palvelut on koottu
ohjatusti riittävän suuriksi
kokonaisuuksiksi tukeutuen
vahvojen peruskuntien
palvelurakenteeseen
vastuukuntamallilla."*

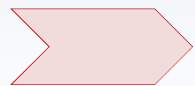
Kataisen hallituksen ohjelma

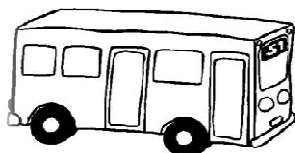
Lähipalvelut ja kuntarakenteen iso muutos?

Julkinen sektori
säästää, vai
säästääkö?

Asiakkaat maksavat,
kun palvelut
etääntyvät!

Kunta- ja palvelurakenteesta käytävästä keskustelusta puuttuu
kaksi elintärkeää näkökulmaa:

Paikallispalvelut ja paikallistalous

Paikallispalvelut:

- julkisia, yksityisiä ja 3.sektorin tuottamia palveluita, jotka ovat kiinnittyneet osaksi paikallisyhteisöä ja sen rakenteita

Tulot alueelle
(mm. myynti alueen ulkopuolelle, tulonsiirrot)

Vuotokohtia, joista varallisuus ja hyvinvointi vuotavat alueen ulkopuolelle
(mm. voitot, verot, ostot ja investoinnit)

Paikallistalous:

- taloudellista *paikallista* toimintaa, joka on kiinnittynyt osaksi paikallista yhteisöä tai aluetta
- hyödyt jäävät ainakin osittain paikallisyhteisöön, sitä edelleen vahvistaen

mm. palvelujen ja tuotteiden saatavuus, syntyvä taloudellinen tulos, työpaikat

Sektorirajat ovat liikkeessä – paikallistalous vuotaa!?

virallinen
epä-
virallinen

**JULKINEN
SEKTORI**

tavoite:
demokratia,
julkiset palvelut,
yhteinen hyvä

tavoite:
taloudellinen
tulos
omistajille

julkinen
yksityinen

**KANSALAISET,
PERHE**

**KOLMAS
SEKTORI**

**KAUPALLINEN
SEKTORI**

palkkatyö – palkaton työ

markkinaraha - veroraha

Moninainen kolmas sektori

Perinteinen järjestötoiminta

perinteiset järjestöt
vapaaehtoisena ja
–muotoisena
harrastamisen, sosiaalisen
kanssakäymisen ja yhteisen
asian edistämisen
areenana

järjestöjen
tarjoama
vertaistuki,
vapaaehtoistyö
ja yhteisöllisyys

Palveluja tuottavat järjestöt

järjestöjen
tuottamat
yleishyödylliset
palvelut

järjestöjen
markkinoille
tuottamat
palvelut

*järjestölähtöisten
yritysten
markkinaehtoisesti
tuottamat palvelut*

ei-taloudellinen toiminta – voittoa tavoittelematon – voittoa tavoitteleva

Kolmannen sektorin roolin kasvua palvelujen tuottajana jarruttaa eniten...

MAASEUTUPOLITIIKAN
YHTEISTYÖRYHMÄ
Kansalaisjärjestö-
teemaryhmä

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

- pitkät välimatkat
- ikääntyvä väestö
- vinoutuva huoltosuhde

Kunnan tulo- ja palvelujen rahoituspohja on heikompi kuin keskuksissa

Kunnan taloudellinen
liikkumavara menee
lakisääteisten
palvelujen
tuottamiseen

Monet ei-lakisäätteiset,
ihmisten kannalta tärkeät
tehtävät jäävät julkiselta
sektorilta hoitamatta

Voidaanko tukea
maksaa
kilpailuoikeuden
rajoittamatta?

Kolmas sektorikin
tarvitsee
palkattuja
yöntekijöitä ja rahaa
tuottaakseen
palveluja, jotka
edellyttävät
sitoutumista ja
pitkäjänteisyyttä

Kannattavalle palveluyritystoiminnalle on rajalliset edellytykset (välimatkat, asiakkaiden maksukyky)

Kasvavien kustannusten kierre:
asiakkaat ajautuvat aikaisemmin raskaampiin ja kalliimpiin palveluihin, jos ennaltaehkäisevät ja tukipalvelut vähenevät

tuottaakseen palveluja, jotka edellyttävät sitoutumista ja pitkäjänteisyyttä

Kolmannella
sektorillakaan ei
ole resursseja:
ei riittävästi
aktiivisia ihmisiä
eikä rahaa

Järjestöjen merkitystä ihmisten aktiivisuuden, osallistumisen, kanssakäymisen, sosiaalisen elämän ja yhteisöllisyyden ylläpitäjänä korostetaan enemmän kuin palvelutuottajaroolia

Monet tukipalvelut ja apu jäävät kolmannen sektorin, omaisten ja naapurien varaan

Omaiset
asuvat
usein
kaukana

Yhteiskunnallinen yrittäjyys

”Yhteiskunnallisen yrityksen ensisijainen tarkoitus ja tavoite on yhteiskunnallisen hyvän tuottaminen.”

Suomalaisen Työn Liiton hallinnoima Yhteiskunnallinen yritys –merkki viestii yrityksistä, joiden ensisijainen tavoite on tuottaa yhteiskunnallista hyvää, ei maksimoida omistajiensa tuloja.

”Yhteiskunnallinen hyvä” on toimintaa, joka edistää tai vahvistaa:

- sosiaalisten, sivistyksellisten ja taloudellisten perusoikeuksien toteutumista*
- hyvinvointia ja terveyttä*
- taiteita, kulttuuria, kansanperinnettä*
- harrastusurheilun, liikunnan ja nuorisotoiminnan mahdollisuuksia*
- ympäristöllisesti tai muuten kestäväää kehitystä*
- yhteisöllisyyttä ja yhteisötaloutta*

Uutta ajattelua maaseudun vanhusten palveluihin

*"Äijät haluavat
omannäköisensä
vanhainkodin."*

Mikael Enberg, Kuntaliiton
kehittämispäällikkö,
Kunta-alan pohjoismainen
konferenssi, Helsinki,
toukokuu 2011

Hankeidea työnimellä

Osuuskuntakonsepteja maaseudun vanhusten palveluihin

Hankkeessa hahmotetaan ja pilotoidaan käytännössä erilaisia osuuskuntakonsepteja vanhusten asumispalveluihin ja kotipalveluihin:

Konsepti 1

Kunta yhteisöjäsenenä
Kunnan työntekijät
henkilöomistajina
Kuntalaiset asiakasomistajina

Konsepti 2

Kunnan työntekijät perustavat
yhteiskunnallisen yrityksen

Konsepti 3

Kuntalaiset/kyläläiset
perustavat osuuskunnan
itselleen ja myös ulkopuolisille

Konsepti 4

Palveluja tarvitsevat ikäihmiset
perustavat oman osuuskunnan,
johon palkkaavat johdon ja
henkilökunnan

Konsepti 5

Ikäihmisten muualla asuvat lapset
perustavat osuuskunnan
järjestääkseen vanhempiensa hoivan

Konsepti 6

Alueella toimivat pienet
palveluyritykset perustavat yhteisen
keskusosuuskunnan
esimerkiksi pärjätäkseen
kilpailutuksissa

Kiitos!

Ritva Pihlaja

*Maaseutupolitiikan
yhteistyöryhmä,
kansalaistoiminnan
teemaryhmä*

ritva.pihlaja@pp.inet.fi
0400 895 140